

YÖS ile Üniversiteye Yerleşen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Yardım Arama Davranışları

Styles of Coping with Stress, Problem Solving Skills and Seeking Help Behaviors of Students Enrolled in University via Foreign Students Examination

Cansu Yelken¹ , Hikmet Yazıcı² , Fatma Altun²

¹Araklı Saffet Çebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Trabzon

²Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Trabzon

Özet

Yabancı uyruklu öğrenci sınavı (YÖS) uygulaması ile Türk üniversitelerinde çok sayıda öğrenci öğrenim görmeye başlamıştır. Öğrenim hayatı dikkate alındığında başta dil ve kültürel farklılıklar olmak üzere, pek çok durumun öğrenciler için bu süreçte problem kaynağı oluşturduğu gözlenmektedir. Profesyonel yardım alma girişimleri yanında öğrencilerin uyumu üzerinde bazı psikolojik değişkenlerin de etkisi vardır. Bu çalışmanın temel amacı; YÖS ile Türkiye’de üniversite eğitimi almakta olan öğrencilerin stresle başa çıkma, problem çözme ve yardım arama tutumlarını incelemektir. Araştırma grubu 731 (Yabancı uyruklu= 287, Türk vatandaşı= 444) öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular öğrencilerin aileden uzak kalmayı ve derslerin zorluğunu en önemli problem kaynakları olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin psikolojik ve akademik yardım alma girişimleri Türk öğrenci grubuna oranla daha yüksek bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlara göre Türk vatandaşı öğrenci grubunun yardım arama tutumları, yabancı öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Türk uyruklu öğrencilerin stresle başa çıkma ölçeğinin sosyal destek alt ölçeğinden, yabancı uyruklu öğrencilerin ise iyimser yaklaşım, boyun eğici yaklaşım ve çaresiz yaklaşım alt faktörlerinden aldıkları puanlar anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yabancı uyruklu öğrenci grubu problem çözme envanterinin alt ölçekleri olan; aceleci yaklaşım ve kaçınan yaklaşım ölçeklerinden, Türk öğrenci grubu ise değerlendirici yaklaşım alt ölçeğinden anlamlı düzeyde daha yüksek puan almıştır. Ortaya çıkan sonuçlar; Türk uyruklu öğrenciler ile YÖS ile üniversite eğitimine başlayan öğrencilerin yardım arama, başa çıkma ve problem çözme tutumları arasında belli boyutlarda belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar literatür bulguları ile önemli ölçüde örtüşmektedir.

Anahtar sözcükler: Problem çözme, stresle başa çıkma, yabancı uyruklu üniversite öğrencileri, yardım arama.

Abstract

With the implementation of Foreign Students Examination (YOS), a growing number of foreign students have begun to study in Turkish universities. However, linguistic and cultural differences in particular might be a source of problem during their studies in Turkey. Some psychological variables as well as attempts to get professional help have an impact on these students’ adaptation. The main purpose of this study is to examine the international students’ problem-solving skills, coping with stress, and seeking help behaviors. The participants consisted of 731 (Foreign= 287, Turkish= 444) university students. The findings revealed that the most important problems international students had to deal with were the difficulty of the lessons and being far from the family. The international students were found to seek psychological and academic help more often than Turkish students. The results showed that Turkish students’ scores for seeking help were found to be significantly higher than their foreign peers. The Turkish students’ scores of the social support subscale of the coping with stress scale were found to be significantly higher than the international students. The international students had significantly higher scores in the optimistic, submissive and helpless styles of coping. The international student group received significantly higher scores on the impatient and avoidant approaches sub-dimensions while the Turkish student group received significantly higher scores on the evaluative approach sub-dimension of the problem-solving scale. The results show that there are significant differences between the attitudes of Turkish and international students regarding the particular subdimensions of seeking help, coping with stress, and problem-solving skills. The results obtained from this study mostly coincide with the related literature.

Keywords: Coping, help seeking, international students, problem solving.

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. Hikmet Yazıcı
Trabzon Üniversitesi, Fatih
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri
Bölümü, Söğütü, Akçaabat,
Trabzon
e-posta: hyaziciktu@gmail.com

Yükseköğretim Dergisi / Journal of Higher Education (Turkey), 10(1), 27–37. © 2020 Deomed

Geliş tarihi / Received: Kasım / November 1, 2018; Kabul tarihi / Accepted: Aralık / December 14, 2019

Bu makalenin atf künyesi / Please cite this article as: Yelken, C., Yazıcı, H., & Altun, F. (2020). YÖS ile üniversiteye yerleşen yabancı uyruklu öğrencilerin stresle başa çıkma stilleri, problem çözme becerileri ve yardım arama davranışları. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(1), 27–37. doi:10.2399/yod.19.015

Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP Y Lisans SYL-2016-5667) kapsamında desteklenen bu çalışma Prof. Dr. Hikmet Yazıcı danışmanlığında, Cansu Yelken tarafından hazırlanan, “YÖS ile Üniversiteye Yerleşen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Yardım Arama Davranışları” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ORCID ID: C. Yelken 0000-0002-4709-445X; H. Yazıcı 0000-0002-0250-1453; F. Altun 0000-0001-8523-7768

Tüm dünyada yükseköğretim sistemleri ulusal karakterden uluslararası uygulamalara doğru kaymakta ve üniversiteler farklı programlar aracılığıyla farklı ülkelerin öğrencilerine eğitim fırsatları sunmaktadır. Türk yükseköğretim sisteminde de uluslararası öğrencilerle ilgili programlar hayata geçirilmekte; tarihi, kültürel ve jeopolitik unsurlar dikkate alınarak, uygulamalarda çeşitliliğe gidilmektedir. Türkiye bir yandan küresel alanda etkin roller üstlenme, diğer taraftan Avrupa Birliğine üye olma ve Türk Akraba ve Toplulukları ile tarihi ve kültürel bağlar inşa edip sürdürme stratejileriyle farklı bir vizyon geliştirmeyi tercih etmektedir. Bu yaklaşıma bağlı olarak Türk üniversiteleri son yıllarda daha fazla yabancı uyruklu öğrenciyi yükseköğretim olanağı sunmak için kısa adı YÖS olan bir sınavla öğrenci kabulüne başlamıştır. Bu uygulama 2010 yılından beri sürdürülmektedir ve 2018–2019 eğitim öğretim yılı verilerine göre, Türkiye’deki altı milyon civarındaki üniversite öğrencisinden yaklaşık 154 bini YÖS ile gelen öğrencilerden oluşmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2020). Bu sayı gide rek artmaktadır.

Öğrenim görmek amacıyla Türkiye’ye gelen yabancı uyruklu öğrenciler, kaynakları farklı olan stres durumlarıyla karşılaşabilmekte (Arlı, 2013; Çelikel ve Erkorkmaz, 2008; Kiroğlu, Kesten ve Elma, 2010) ve belli alanlarda uyum sorunları yaşayabilmektedir. Bu tür durumlar uluslararası öğrenci programlarının hedefleri açısından bazı risk ve sınırlılıklar taşımaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin psikolojik iyi olma halleri ile yaşam doyumu düzeylerinin Türk vatandaşı öğrencilerinden daha düşük düzeyde seyretmesi (Şeker ve Akman, 2015) bunu doğrulayıcı niteliktedir. Öğrenim görmek amacıyla Türkiye’ye gelen öğrenciler, kültürel ya da toplumsal olanlardan çok, günlük yaşamı etkileyen barınma ve ulaşım gibi daha özel sorunlara vurgu yapmışlardır (Özkan ve Güvendir, 2015). Benzer araştırma bulgularında komşu ya da soydaş ülkelerden gelenlerin dışlanma ve ön yargı durumlarıyla karşılaşmadıkları ancak önemli ölçüde ekonomik durumla ilgili sorunlar yaşadıkları ve neredeyse tamamının ailelerine ve ülkelerine karşı bir özlem duygusu içinde buldukları gözlenmiştir (Kiroğlu vd., 2010). Türkçe konuşma konusunda yaşanan zorluklar, yalnızlık ya da bazı kültürel unsurlardan kaynaklanan farklılıklar da uyumu güçleştirici nedenler olarak dile getirilmiştir (Özçetin, 2013). Yapılan incelemeler dil konusunda yaşanan zorluklar (Kumcağız, Dadashzadeh ve Alakuş, 2016) ile kültürel etkileşim sürecinden kaynaklanan güçlüklerin zaman içinde azalma ya başladığını göstermektedir (Aliyev ve Öğülmüş, 2015).

YÖS sınavını kazanarak Türkiye’de öğrenim görmeye gelenlerin önemli bir kısmını yurt dışında ikamet eden Türklerin, Türk akraba topluluklarının ve komşu ülkelerin çocukları oluşturmaktadır. Dolayısıyla Türk uyruklu öğrenciler ile bu

öğrenci gruplarının kültürel özellikleri arasında benzerlikler bulunmaktadır. Bu durum uyum ve stresle başa çıkma süreciyle ilişkilendirilebilir. Balcı-Çelik (2008) Türk üniversite öğrencileri ile Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin stresle başa çıkma tutumları arasında belirgin farklılıkların bulunmadığını tespit etmiştir. Türkçeyi önceden bilme durumu ile Türkiye’de kalma süresinin uzaması, uyum süreci üzerinde etkili olabilmektedir (Sungur vd., 2016). Ancak yine de bu konuda bir genelleme yapmak güçtür. Yapılan bazı araştırmalar (ör. Nebizade, 2004) Türk vatandaşı öğrencilerle karşılaştırıldığında, Orta Asya ülkelerinden gelenlerin pasif başa çıkma stratejilerini daha çok kullandıklarını rapor etmiştir. Stres yaşayanların yardım arama girişimleri böyle bir farkın ortaya çıkmasında etkili olabilir. Kişilerin başta kendi yakınlarından yardım talep etmeleri (Barker, Pistrang, Shapiro ve Shaw, 1990) Türk uyruklu öğrenciler ile yabancı uyrukuların başa çıkma becerileri arasındaki farkı bu açıdan da değerlendirmeyi gerektirebilir.

Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin belli sorunlarla karşılaştıkları ve dilden kaynaklanan yetersizlikler nedeniyle problemlerini etkili şekilde çözmeye zorlandıkları tespit edilmiştir (Radmard, 2017). Türkiye’deki uluslararası öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarda, psikolojik bir süreç olarak problem çözmeden çok, somut sorunlara getirilmeye çalışılan çözümler üzerinde durulmuştur. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin özellikle ekonomik durumla ilgili sorunları çözmeye zorlandıkları saptanmıştır (Özpinar, Aydoğan Yenmez ve Mandacı Şahin, 2017).

Yapılan bazı araştırmalar sorun yaşayan bireyin profesyonel yardım yerine, aile ve arkadaşlarından yardım almaya daha fazla yöneldiğini göstermektedir (Arslantaş, Dereboy, Aştı ve Çaylan, 2011). Toplumun değer yargıları, akıl hastası damgası yeme korkusu, yargılanma düşüncesi ve modern tıba ilişkin olumsuz kaygılar, profesyonel yardım kaynaklarına yönelmeyi engelleyici sebepler olabilmektedir (Arslantaş vd., 2011). Yardım arama tutumları kültürel unsurlarla ilişkilidir. Burada etnik kültürel farklılıklar yerine, daha global bir yaklaşımla doğu-batı kültürlerinin yardım aramaya ilgili değerlerine vurgu yapılabilir. Doğunun kültürel anlayışına sahip olan bireylerin aile ve arkadaş değerleri oldukça güçlüdür ve doğru öğrencilerin profesyonellerden çok, yakın ilişki içinde buldukları kişilerden yardım talep ettiklerini gösteren araştırma bulguları mevcuttur (Barksdale ve Molock, 2009). Bireylerin kendi kültürel değerlerine bağlı yardım alma taleplerinin, yardım alma hikâye ve çabaları üzerinde önemli rol oynadığı gözlenmektedir (Chen ve Mak, 2008). Yardım arama üzerinde etkili olan değişkenleri tespit etmek amacıyla yapı-

lan meta analiz çalışmasında, Asyalı olmak olarak belirtilen ve doğu değerlerini temsil eden değişkenin etkisi açıkça gözlenmiştir (Li, Dorstyn ve Denson, 2014). Asyalı veya doğulu değer olarak ön plana çıkan en önemli unsur, toplumun işbirlikçi yani kolektif yapısıdır. Kolektif anlayış profesyonel yardıma başvurmadan çok aile ve yakınlarından yardım almayı önceler (Kuo, Kwantes, Towson ve Nanson, 2006).

Yardım arama tutumlarının şekillenmesi üzerinde sadece yardım almayla değil, aynı zamanda yardımı verenle ilgili algı ve değerlendirmeler de önem taşımaktadır. Türleri, yaygınlıkları ve seviyeleri farklı olsa da dünyanın her ülkesinde profesyonel yardım hizmetleri sunulmakta ve bu amaç için uzmanlar istihdam edilmektedir. Uzmanlara dönük tutumlar bireylerin yardım alma davranışlarını etkilemektedir (Morgan, Ness ve Robinson, 2003). Asyalı değerlere sahip öğrencilerin psikolojik yardım almaya dönük tutumlarının olumsuz olması bu yargıyı desteklemektedir (Yakunina ve Weigold, 2011).

Öğrencilerin kampüslerde yer alan ve profesyonel düzeyde yardım veren birim veya merkezlerden yardım alma sıklığı ve oranları arasında belli farklılıklar bulunmaktadır. Bazı araştırmalarla (Seyfi, Poudel, Yasuoka, Otsuka ve Jimba, 2013) öğrencilerin bu tür profesyonel yardım hizmetleri hakkında yeterli bilgiye sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Türkiye’de yapılan bir araştırma, öğrencilerden dörtte birinin böyle bir yardımın sunulmasından haberdar olmadıklarını göstermektedir (Taşkaya, 2010). Aynı araştırmanın bulguları öğrencilerin yarıya yakınının bu tür bir merkezden hiçbir yardım almadığını ortaya çıkarmıştır. Üniversitelerin psikolojik yardım sunan merkezlerine başvuran öğrenci sayısının yüzde onluk oranın altında kaldığını rapor eden araştırmalar da mevcuttur (Erkan, Cihangir-Çankaya, Terzi ve Özbay, 2011). Bu sonuçlar öğrencilerin profesyonel yardım talebinde bulunma girişimlerinin sadece psikolojik ya da kültürel unsurlarla ilgili olmadığını aynı zamanda bilgi noksanlığının da önemli bir değişken olarak bulgulara eşlik ettiğini göstermektedir.

Türkiye’deki YÖS uygulaması kısa bir geçmişe sahip olduğundan bu alanla ilgili ciddi bir araştırma birikimi henüz oluşmamıştır. Etnik ve kültürel açıdan daha homojen bir yapı arz eden ve farklı uygulamalar yoluyla Türkiye’de öğrenim görmeye gelen öğrenciler üzerinde bazı araştırmalar yapılmıştır (Traş ve Güngör, 2011). Bu çalışmada ise köken olarak Türk olan ya da farklı bir etnik yapıya mensup bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin stresle başa çıkma tutumlarının, problem çözme becerilerinin ve yardım arama çabalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca dönük olarak araştırmanın bazı bölümlerinde yabancı uyruklu öğrencilerle Türk vatandaşları öğrenciler arasında karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma yaklaşımına dayalı olarak düzenlenen bu çalışmada ilişkisel tarama ve nedensel karşılaştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu araştırmalarda değişkenler arasındaki değişimin varlığının veya derecesinin belirlenmesi amaçlanır (Karasar, 2008). Nedensel karşılaştırma araştırmalarında ise neden-sonuç ilişkisine dayalı olarak iki veya daha fazla grubun belli değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Araştırma Grubu

Araştırma grubu kolay örnekleme tekniğine uygun olarak tespit edilmiştir. Araştırma grubu, Trabzon ilinde bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesindeki farklı fakülte, bölüm ve sınıflarda öğrenim gören 731 öğrenciden oluşmaktadır (Yabancı uyruklu=287, Türk vatandaşı=444). Yabancı uyruklu öğrencilerin 54’ü (%18.82) Afrika, 52’si (%18.12) Arap, 50’si (%17.42) Asya, 22’si (%7.67) Avrupa devletlerinden, 94’ü (%32.75) Türk akraba ve topluluklarından ve 15’i (%5.22) diğer ülkelerden gelmiştir. Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerinin yaş ortalamaları 22.00’dir (SS=2.98), Türk uyruklu öğrencilerin yaş ortalamaları ise 21’dir (SS=2.13).

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Bilgi formunda öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, sınıfları, vatandaşı oldukları ülke, Türkiye’de okurken karşılaştıkları en önemli sorunlar ve profesyonel psikolojik yardım alma durumlarını içeren ifadeler yer verilmiştir.

Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği

Lazarus ve Folkman’ın (1984) geliştirdiği ölçek Şahin ve Durak (1995) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Beş faktörü içeren ölçek 30 maddeden oluşmaktadır. Buna göre “İyimser yaklaşım” için elde edilen güvenilirlik katsayıları .68 ile .49 arasında değişmektedir. Bu değerler “Kendine güvenli yaklaşım” için .62 ile .80 arasında, “Çaresiz yaklaşım” için .64 ile .73 arasında, “Boyun eğici yaklaşım” için .47 ile .72, “Sosyal desteğe başvurma” için ise .45 ile .47. arasında değişmektedir. Her bir alt boyut ayrı puanlanır. Her bir madde dörtlü derecelendirilmiştir. Derecenin yüksekliği o boyutun düzeyinin fazlalığını işaret eder. Ölçekte ters maddeler de mevcuttur. Eğer tek toplam puan isteniyorsa o durumda boyun eğici yaklaşım ve çaresiz yaklaşımın tüm maddeleri ve 1. ve 9. maddeler ters çevrilerek toplam puan alınabilir. Bu beş alt ölçeğin Beck depresyon envanteri ile korelasyonları $r=-.18$ ($p<.01$, İyimser yaklaşım) ile

$r=.41$ ($p<.001$, Çaresiz yaklaşım) arasında; stres belirtileri ölçeği alt ölçekleri ile korelasyonları ise $r=-.13$ ($p<.01$, İyimser yaklaşım) ile $r=.53$ ($p<.001$, Çaresiz yaklaşım) arasında değişmektedir (Şahin ve Durak, 1995).

Problem Çözme Envanteri

Heppner ve Petersen'in (1982) geliştirdiği ölçeğin Türk kültürüne uyarlaması Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından yapılmıştır. Altılı Likert tipindeki ölçek 35 maddeden oluşmaktadır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .88, yarıya bölme tekniği ile elde edilen güvenilirlik katsayısı ise $r=.81$ olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin "Aceleci yaklaşım" "Düşünen yaklaşım" "Kaçıngan yaklaşım" "Değerlendirici yaklaşım" "Kendine güvensiz yaklaşım" ve "Plansız yaklaşım" olmak üzere altı faktörlü bir yapıyı temsil ettiği gözlenmiştir. Alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla, .78, .76, .74, .69, .64 ve .59'dur. Faktör analizinde toplam varyansın %57.2'si açıklanmıştır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği ise, bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini yeterli olarak algılandığını gösterir (Şahin vd., 1993).

Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği

Ölçek Türküm (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin revizyon çalışmasında 481 üniversite öğrencisinden toplanan veriler üzerinde yapılan faktör analizi sonuçları, toplam varyansın %52.6'sını açıklayan 18 maddenin iki faktörde toplandığını göstermiştir. Alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .67 ile .92 arasında değişmektedir. Ölçeğin bütünü için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .90'dır. Beşli Likert tipindeki ölçekten 18-90 arasında bir puan alınmaktadır. Testin tekrarı yöntemiyle yapılan analizde elde edilen korelasyon katsayısı .77 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanın yüksekliği, psikolojik yardıma ilişkin olumlu tutumun yüksekliğini gösterir.

■ Tablo 2. Öğrencilerin yardım alma deneyimleri.

Değişken	Yabancı uyruklu öğrenciler		Türk vatandaşı öğrenciler		
	n	%	n	%	
Psikolojik yardım alma	Evet	55	19.2	63	14.2
	Hayır	232	80.8	381	85.8
	Toplam	287	100.0	444	100.0
Akademik yardım alma	Evet	106	36.9	129	29.1
	Hayır	181	63.1	315	70.9
	Toplam	287	100.0	444	100.0
Yardım birimden haberdar olma	Evet	112	29.0	100	22.5
	Hayır	175	61.0	344	77.5
	Toplam	287	100.0	444	100.0

■ Tablo 1. Yabancı uyruklu öğrencilerin problem kaynakları.

Değişken	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Aileden uzak kalma	175	61.0	112	39.0
Derslerin zorluğu	150	52.3	137	47.7
Ekonomik sorunlar	95	33.1	192	66.9
Dil (Türkçe) ile ilgili zorluklar	93	32.4	194	67.6
Yemekle ilgili sorunlar	74	25.8	213	74.2
Kültürel uyum sorunları	40	13.9	247	68.1
Öğrenim esnasında iş bulma sorunları	32	11.1	255	88.9
Barınma sorunları	31	10.8	256	89.2

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 23.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı istatistik tekniklerin yanı sıra t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar tespit edilmeye çalışılmış ve elde edilen bulgular ■ Tablo 1'de özetlemiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler ağırlıklı olarak aileden uzak kalmayı (%61) ve derslerin zorluğunu (%52.3) önemli birer problem kaynağı olarak görmekteyiz. Diğer alanlarda gözlenen problemlerin oranları düşük düzeyde seyretmektedir. Buradaki ifadeler yabancı uyruklu öğrencileri hedeflediğinden Türk uyruklu öğrenciler analize dâhil edilmemiştir.

Çalışmada tüm öğrencilerin yardım arama girişimleri incelenmiştir. ■ Tablo 2'de gözlemlendiği gibi yabancı uyruklu öğrencilerden %19.2'si bir profesyonelden psikolojik destek, %36.9'u ise öğrenim gördüğü bölümdeki akademik danışmandan eğitsel

ve mesleki yardım almıştır. Öğrencilerin %29.0'u öğrenim gördükleri üniversitede profesyonel yardım sunan bir merkezin varlığından haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Bu oran Türk uyruklu öğrenci grubu için %22.5'dir. Türk uyruklu öğrencilerden %14.2'si profesyonel yardım, %29.1'i ise akademik danışmanından eğitsel ve mesleki destek almıştır.

■ Tablo 3'te özetlendiği gibi, yapılan analizde yabancı uyruklu öğrencilerin yardım arama becerileri puanları Türk vatandaş öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır ($t=-9.67, p<.05, d=.73$). Stresle başa çıkma tutumları karşılaştırıldığında da yabancı uyruklu öğrencilerin "İyimser yaklaşım" ($t=7.25, p<.05, d=.55$), "Çaresiz yaklaşım" ($t=2.25, p<.05, d=.17$), "Boyun eğici yaklaşım" ($t=10.10, p<.05, d=.77$) ve "Sosyal destek arama" ($t=-4.65, p<.05, d=.28$) boyutlarında anlamlı düzeyde daha yüksek puana sahip oldukları tespit edilmiştir. "Kendine güvenli yaklaşım" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamıştır ($t=1.42, p>.05$). İki grubun problem çözüme becerileri karşılaştırıldığında ise "Aceleci" ($t=3.52, p<.05, d=.27$) ve

"Kaçınan" ($t=6.77, p<.05, d=.51$) boyutlarda yabancı öğrencilerin, "Değerlendirici yaklaşım" boyutunda ise Türk uyruklu öğrencilerin puanları ($t=-4.53, p<.05, d=.34$) anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Problem çözümenin diğer alt boyutlarında anlamlı farklar tespit edilmemiştir.

Yabancı uyruklu öğrenciler mensubu oldukları ülkelerin coğrafi konumu dikkate alınarak belli gruplara ayrılmış (Türk cumhuriyetleri, Arap devletleri, Afrika, Asya ve Avrupa ülkeleri) ve buna bağlı olarak yardım arama, başa çıkma, problem çözme tutumları mukayese edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ■ Tablo 4'te sunulmuştur. Grupların yardım arama tutumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Katılımcıların SBTÖ alt faktörlerinden kendine güvenli yaklaşım ($F_{(4, 267)}=4.14, p<.05, \eta^2=.06$), iyimser yaklaşım ($F_{(4, 267)}=3.49, p<.05, \eta^2=.05$), çaresiz yaklaşım ($F_{(4, 267)}=3.06, p<.05, \eta^2=.04$) puanları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan Bonferonni testi analizinde Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin kendine güvenli yaklaşım puanlarının (Ort=15.99, SS=

■ **Tablo 3.** Yabancı uyruklu ve Türk vatandaşı öğrencilerin stresle başa çıkma, problem ve yardım arama puanları arasındaki farklar.

Değişken	Uyruk	Ort.	SS	Sd	t	p	d	
Yardım arama (PYTÖ)	Yabancı	3.34	.54	679.72	-9.67	.001	.73	
	Türk	3.77	.64					
SBTÖ alt ölçekleri	Kendine güvenli yaklaşım*	Yabancı	14.89	3.28	666.18	1.42	.158	-
		Türk	14.52	3.75				
	İyimser yaklaşım	Yabancı	10.37	2.64	729	7.25	.001	.55
		Türk	8.86	2.82				
	Çaresiz yaklaşım	Yabancı	10.99	3.79	683.04	2.25	.025	.17
		Türk	10.29	4.54				
	Boyun eğici yaklaşım	Yabancı	8.01	2.91	729	10.10	.001	.77
		Türk	5.74	3.02				
	Sosyal destek	Yabancı	6.34	2.16	729	-4.65	.001	.28
		Türk	7.13	3.30				
PÇE alt ölçekleri	Aceleci yaklaşım	Yabancı	31.58	6.83	729	3.52	.001	.27
		Türk	29.69	7.27				
	Düşünen yaklaşım	Yabancı	21.18	4.99	729	-1.71	.087	-
		Türk	21.81	4.70				
	Kaçınan yaklaşım	Yabancı	12.90	4.16	729	6.77	.001	.51
		Türk	10.77	4.18				
	Değerlendirici yaklaşım	Yabancı	12.24	3.21	729	-4.53	.001	.34
		Türk	13.28	2.91				
	Kendine güvenli yaklaşım†	Yabancı	25.30	5.13	729	-1.38	.169	-
		Türk	25.87	5.62				
Planlı yaklaşım	Yabancı	17.34	3.89	729	-1.64	.101	-	
	Türk	17.81	3.72					

*Stresle başa çıkma tarzları ölçeğinin "Kendine güvenli yaklaşım" alt boyutu. †Problem çözme envanterinin "Kendine güvenli yaklaşım" alt boyutu.

Tablo 4. Farklı ülkelerden gelen yabancı uyruklu öğrencilerin stresle başa çıkma tarzları, problem çözme becerileri ve yardım arama tutumları.

Değişken	Faktör	KT	Sd	KO	F	p	η^2		
Yardım arama (PYTÖ)	Gruplar arası	.63	4	.16	.53	.714	.		
	Grup içi	79.77	267	.30					
	Toplam	80.41	271						
SBTÖ alt ölçekleri	Kendine güvenli yaklaşım	Gruplar arası	162.16	4	40.54	4.14	.003	.058	
		Grup içi	2614.37	267	9.79				
		Toplam	2776.54	271					
	iyimser yaklaşım	Gruplar arası	92.20	4	23.05	3.49	.008	.050	
		Grup içi	1764.00	267	6.61				
		Toplam	1856.20	271					
	Çaresiz yaklaşım	Gruplar arası	167.65	4	41.91	3.06	.017	.044	
		Grup içi	3662.33	267	13.72				
		Toplam	3829.98	271					
	Boyun eğici yaklaşım	Gruplar arası	55.80	4	13.95	1.74	.142		
		Grup içi	2140.99	267	8.02				
		Toplam	2196.79	271					
	Sosyal destek	Gruplar arası	27.41	4	6.85	1.43	.224		
		Grup içi	1277.49	267	4.79				
		Toplam	1304.90	271					
	PÇE alt ölçekleri	Aceleci yaklaşım	Gruplar arası	288.09	4	72.02	1.53	.195	
			Grup içi	12602.13	267	47.20			
			Toplam	12890.22	271				
Düşünen yaklaşım		Gruplar arası	299.04	4	74.76	3.09	.016	.044	
		Grup içi	6451.64	267	24.16				
		Toplam	6750.69	271					
Kaçıngan yaklaşım		Gruplar arası	164.04	4	41.01	2.40	.050	.035	
		Grup içi	4562.18	267	17.09				
		Toplam	4726.22	271					
Değerlendirici yaklaşım		Gruplar arası	131.87	4	32.97	3.27	.012	.047	
		Grup içi	2695.24	267	10.10				
		Toplam	2827.11	271					
Kendine güvenli yaklaşım		Gruplar arası	165.93	4	41.48	1.57	.182		
		Grup içi	7051.07	267	26.41				
		Toplam	7216.99	271					
Planlı yaklaşım		Gruplar arası	92.92	4	23.23	1.50	.203		
		Grup içi	4140.85	267	15.51				
		Toplam	4233.78	271					

2.51) Arap ülkelerinden gelenlerinkinden (Ort=13.72, SS=2.92) anlamlı düzeyde yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin iyimser yaklaşım puanları (Ort=11.28, SS=2.36) Türk cumhuriyetlerinden gelenlerin puanlarından (Ort=9.95, SS=2.73) daha yüksek bulunmuştur. Arap devletlerinden gelen öğrencilerin çaresiz yaklaşım puanları (Ort=11.94, SS=3.50), Türk Cumhuriyetlerinden gelenlerinkinden (Ort=10.14, SS=3.85) daha yüksektir.

Öğrencilerin PÇE puanlarında “Düşünen” ($F_{(4, 267)}=3.09$, $p<.05$, $\eta^2=.04$) “Kaçıngan” ($F_{(4, 267)}=2.40$, $p<.05$, $\eta^2=.04$) ve “Değerlendirici” ($F_{(4, 267)}=3.27$, $p<.05$, $\eta^2=.05$) yaklaşım alt faktörlerinde anlamlı farklar bulunmuştur. Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin düşünen yaklaşım puanları (Ort=22.83, SS=4.41), Avrupa ülkelerinden gelen öğrencilerin puanlarına (Ort=19.06, SS=5.29) göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerin değerlendirici yaklaşım puanları

(Ort=13.25, SS=3.00), Türk cumhuriyetlerinden gelenlerinkine (Ort=11.73, SS=3.36) oranla anlamlı düzeyde yüksektir. Kaçınan yaklaşım boyutunda varyans homojenliği sağlanamadığı için Games Howel çoklu karşılaştırma tekniği seçilmiştir. Buna göre Arap devletlerinden gelen öğrencilerin kaçınan yaklaşım puanları (Ort=14.26, SS=4.11), Afrika ülkelerinden gelenlerinden (Ort=11.89, SS=4.37) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. PÇE'nin diğer alt faktörlerinde ise anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tartışma

Bu çalışmanın amaçlarından birisi, Türk üniversitelerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları temel sorunları tespit etmektir. YÖS'ü kazanarak Türkiye'de öğrenim görmeye gelen öğrenciler arasında en sık gözlenen sorun, aileden uzak kalmadır. Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmış ve bu gruptakilerin önemli ölçüde ev ve aile özlemi çektikleri saptanmıştır (Kıroğlu vd., 2010). Yabancı uyruklu öğrencilerin yarısından fazlası lisans seviyesinde okutulan dersleri zor bulduklarını ifade etmişlerdir. Şahin ve Demirtaş (2014) tarafından yapılan çalışmada da yabancı uyruklu öğrencilerin başarı düzeylerinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Konuyu dil yeterliliğiyle ilişkilendirerek inceleyen bazı araştırmalar (ör. Paksoy, Paksoy ve Özçalıcı, 2012) Türkçeyi kendi ülkesinde öğrenme ile Türkiye'de öğrenme durumlarının akademik başarı ile doğrudan bağlantılı olmadığını göstermiştir. Buna karşı Sungur ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada, akademik başarı ile dil becerisi arasındaki bağlantılara vurgu yapılmıştır. Bu durumdan Türkçe becerisi yüksek olanların akademik performanslarının daha güçlü olabileceği yargısına varılabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin yaklaşık üçte biri öğrenimleri esnasında ekonomik sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ailelerinin maddi geliri yüksek olan öğrencilerin başta Amerika ve İngiltere olmak üzere, öğrenim görmek için daha çok Batılı ülkeleri tercih ettikleri bilinmektedir. Türkiye'ye gelen öğrenciler genellikle orta ve düşük düzeyde sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarıdır. Benzer bazı araştırmalarda yabancı uyruklu öğrencilerin ekonomik sorunlar yaşadıkları (Ghanbary, 2017) ve aileleri tarafından gönderilen parayı yeterli bulmadıkları tespit edilmiştir (Kıroğlu vd., 2010). Çalışmamızdan elde edilen bu sonuç, Türk üniversitelerinde öğrenim gören yabancı öğrenciler arasında gözlenen sorunların daha çok mali kaynaklı olduğu (Şahin ve Demirtaş, 2014) bulgusuyla çelişmektedir. Ekonomik sorunlar nedeniyle bazı öğrencilerin öğrenimleri esnasında bir işte çalışma girişiminde buldukları bilinmektedir. Ancak bu oranın çalış-

mada oldukça düşük bulunması, ekonomik sorunların öncelik teşkil etmediği bulgusuyla tutarlılık göstermektedir. Öğrencilerin barınma ile ilgili sorunları düşük düzeyde seyretmektedir ve bu bulgu önceki bazı araştırmaların (ör. Özkan ve Güvendir, 2015) sonuçlarıyla çelişmektedir. Türkiye'de son yıllarda öğrencilerin barınma hizmetlerinin artışına verilen önem bu sonuç üzerinde etkili olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık üçte biri dil ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Seçilen grup içinde Türk kökenli yabancı uyruklu öğrencilerin ağırlıkta olması oranının bu düzeyde seyretmesindeki önemli etkenlerden biridir. Benzer bazı çalışmalarda da dil ile ilgili faktörlerin önemli bir uyum sorunu olarak ön plana çıktığı gözlenmektedir (Musaoğlu, 2016; Sungur vd., 2016). Yabancı öğrenciler arasında genellikle Türkçeyi günlük hayatta kullanma pratiği ile ilgili sorunlara rastlanmamaktadır. Bu öğrenciler konuşma, dinleme ve okuma konusunda daha iyi becerilere sahipken, daha çok yazma konusunda problem yaşamaktadırlar (Özyürek, 2009). Öğrencilerin dil becerisi geliştikçe zorluklarının azaldığı ve daha kolay uyum sağladıkları araştırmalara ortaya konmuştur (Kumcağız vd., 2016).

Öğrencilerin bir kısmı kültürel uyum alanında da sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu bulgu benzer gruplar üzerinde yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Özçetin, 2013). Türkiye kültürel olarak batı ile doğu arasında önemli bir kesişim noktasıdır ve bu nedenle zengin bir kültürel alt yapıya sahiptir. Buna rağmen Türk kültürüne uyum sağlanma ve kültürlenme konusunda belli sorunların yaşandığı bu tür araştırmaların bulgularıyla ortaya çıkmaktadır. Bilgili (2016) tarafından yapılan incelemede yabancı uyruklu öğrencilerin giyim tarzlarına, bedensel tepkilerine, kullandıkları adlarla ya da yaptıkları günlük aktivitelere bağlı olarak Türk öğrenci popülasyonundan farklılaştıkları tespit edilmiştir. Elbette ki kültürel unsurlar yemek alışkanlıkları arasında da bazı farklılıkların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Düşük düzeyde olsa da bulgularda gözlenen bu durum Şahin ve Demirtaş (2014) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile benzerdir. Burada yemeklerin türleri ve kaliteleri hakkında ayırt edici sorulara yer verilmemiştir. Bu nedenle kalite de bir nedensellik olarak vurgulanmış olabilir. Türkiye'ye gelen öğrencilerin çoğu inanç olarak İslam dinine mensuptur. Bu bakımdan yiyecek seçiminde temel bir ayırım bulunmadığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, öğrencilerin psikolojik ve akademik alanlardaki yardım arama çabaları incelenmiş ve her iki alanda da yabancı uyruklu öğrenciler arasında gözlenen girişimlerin daha yüksek düzeyde seyrettiği tespit edilmiştir. Tartışmaya dayanak oluşturacak araştırma birikimi mevcut değildir ve bundan dolayı sonuçların nedenlerini bütün argümanlarıyla tartışmak

oldukça güçtür. Üniversitelerde özellikle yeni başlayan öğrenciler için oryantasyon çalışmaları yapılmakta ve bu kapsamda yardım hizmeti sunan birim ve merkezler ile bunların faaliyet sahaları tanıtılmaktadır. Bu tür çalışmalar yabancı öğrenciler için daha kapsayıcı ve etkili şekilde düzenlenmektedir. Nitekim yabancı öğrencilerin yardım sunan merkezlerden haberdar olma oranlarının daha yüksek olması da bu yardımı desteklemektedir. Türk vatandaşı öğrencilerin yardım veren merkezler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları bulgusu önceki araştırmaların sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir (Seyfi vd., 2013; Taşkaya, 2010). Bu çalışmanın yapıldığı Karadeniz Teknik Üniversitesi ağırlıklı olarak içinde bulunduğu şehir ile çevre illerde ikamet eden öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Böyle bir durum çoğu öğrencinin öğrenimini yakın çevre içinde hatta ailesinin yanında sürdürmesine olanak sağlamaktadır. Bu tür koşullar Türk uyruklu öğrencilerin üniversitede bulunan birim ya da merkezlerden yardım almak yerine aile, akraba ve arkadaşlarından destek alma imkânını ortaya çıkarabilir ve bu da profesyonel düzeydeki hizmet arama çabalarını sınırlandırabilir. Elbette ki profesyonel yardım aramaya ilgili olup öğrenci açısından olumsuz bir durum teşkil eden durumlar da dikkate alınmalıdır. Örneğin yardım arama çabalarının ortaya çıkardığı damgalanma endişesi, yardım alma çabaları üzerinde etkili olabilir (Kapıkıran-Acun ve Kapıkıran, 2013). Bu durum yabancı uyruklu öğrenciler bakımından bu seviyede tehdit edici bir deneyim arz etmez. Psikolojik yardıma ihtiyaçları bulunsun bile Türk vatandaşı üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım veren merkezlere başvurma sıklıklarının düşük olduğu başka bazı araştırmaların sonuçlarında da (Kızıldağ, Zorbaz, Gençtarım ve Arıcı, 2012) gözlenmektedir. Erkan ve diğerleri (2011) bu oranın yüzde iki ile sekiz arasında değişen düşük bir oranda seyrettiğini vurgulamaktadır.

Bu çalışmada hem Türk vatandaşı öğrenciler hem de yabancı uyruklu öğrenciler, akademik alanlarla ilgili yardım alma girişimlerinin, psikolojik alandaki yardım alma girişimlerinden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Önceki araştırmalarda bu tür sınıflamalar belirgin olarak yapılmamış olsa da ailevi, akademik ve ilişkisel sorunların varlığına dikkat çekilmekte (Erkan, Özbay, Cihangir-Çankaya ve Terzi, 2012) ve bizim çalışmamızda ortaya çıkan durumun tersine, daha sıklıkla duygusal sorunlar nedeniyle yardım arandığı (Topkaya ve Meydan, 2013) vurgulanmaktadır. Elimizde Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin yardım arama davranışları arasındaki farklılıkları ve bu farklılıkların kaynaklarını doğrudan inceleyen bir literatür birikimi bulunmamaktadır. Bu nedenle farklılıkların kaynakları benzer araştırmaların bulguları dikkate alınarak tartışılmaya çalışılmaktadır. Bektaş (2008) Türk

üniversitelerinin özellikle Balkan ülkeleri, Türk Cumhuriyetleri ve Orta Asya ülkeleri öğrencileri için giderek popüler hale geldiğini belirtmekte ve üniversitelerde bulunan PDR merkezlerinin bu öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde planlamalar yaparak hizmetler sunmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı Türk vatandaşı üniversite öğrencileri ile yabancı uyruklu öğrencilerin yardım arama, stresle başa çıkma ve problem çözme tutumları arasındaki farklılıkları karşılaştırarak incelemektir. Çalışmada Türk vatandaşı öğrencilerin yardım arama tutumları ile ilgili puanlar yabancı uyruklu öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu bulgu daha önce tartıştığımız ve YÖS ile gelen öğrencilerin psikolojik veya akademik yardım alma ya da üniversitede hizmet veren birimden haberdar olma konularında daha yaygın davranışlara sahip olduğunu gösteren sonuçlarla çelişmektedir. Ortaya çıkan sonuçlardaki tutarsızlıklar yardım arama kaynaklarıyla ilişkili olabilir. Çünkü ölçek maddelerinde üniversitede bulunan bir merkezden haberdar olma ya da yardım alma temalı sorular sorulmuş ancak üniversite dışında profesyonel yardım alma girişimleri sorulmamıştır. Oysa Türk uyruklu öğrencilerin gerek hastanelerden gerekse diğer profesyonel kaynaklardan yardım talep etme olanakları bulunmaktadır.

Literatürde Türk vatandaşı öğrencilerle yabancı uyruklu öğrencilerin yardım arama girişimlerini doğrudan ve karşılaştırmalı olarak inceleyen araştırmalar neredeyse bulunmamaktadır ya da bu çalışma kapsamında bunlara ulaşılamamıştır. Erkan ve diğerleri (2012) tarafından yapılan incelemede Türk üniversite öğrencilerinin yardım aramadaki gönüllülüklerinin orta seviyede bulunduğu ve bunun da belli bazı değişkenlerle ilişkili olduğu belirtilmiştir. Topkaya ve Meydan (2013) tarafından yapılan araştırmada da Türk vatandaşı öğrencilerde profesyonel düzeyde yardım arama çabalarının düşük düzeyde seyrettiği, kızların yardım almaya daha gönüllü oldukları ve öğrencilerin yardım konusunda daha çok aile ve arkadaş gibi profesyonel olmayan kaynakları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin profesyonel yardım arama çabalarıyla ilgili sınırlı araştırma sonuçları bu öğrencilerin daha çok sınıf arkadaşlarıyla etkili ilişkiler kurduklarını ve ihtiyaç duyduklarında daha çok onlardan yardım alma talebinde bulduklarını göstermektedir (Bilgili, 2016). Öztürk (2017) tarafından yapılan araştırmada da bu öğrencilerin özellikle akademik alanlarda yaşadıkları sorunları çözme konusunda kendi kaynaklarını kullandıkları veya arkadaş ve öğretmenlerinden yardım talep ettikleri ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışmanın amaçlarından biri Türk vatandaşı öğrenciler ile yabancı uyruklu öğrencilerin stresle başa çıkma tarzları

rı arasındaki farklılıkları incelemektir. Türkiye’de öğrenim gören Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin başa çıkma tarzlarının incelendiği bir çalışmada cinsiyet farkı dikkate alınmış ve erkek öğrencilerin kendine güvenli, boyun eğici, iyimser başa çıkma tarzlarını daha çok tercih ettikleri buna karşı ise kızların daha fazla çaresiz ve sosyal destek aramaya dönük başa çıkma tarzlarını kullanmaya yöneldikleri görülmüştür (Otrar, Ekşi, Dilmaç ve Şirin, 2002). Benzer bir ölçek kullanılarak yapılan başka bir araştırmada sırasıyla problem çözme, sosyal destek arama ve kaçınma tarzı başa çıkma mekanizmalarının kullanıldığı tespit edilmiştir (Ekinci, Şahin Altun, Can, 2013). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarda, kendine güvenli yaklaşım boyutunda yabancı uyruklu öğrencilerinin puanları ile Türk vatandaşı öğrencilerin puanları arasında fark bulunmamıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında benzer kültürel değerlere sahip olma olgusunun önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Buna karşı yabancı uyruklu öğrencilerin iyimser yaklaşım konusundaki puanları Türk uyruklu olanlarınkinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yaşadığı bir ülkenin dışında öğrenim görmeyi seçmek olumlu bir yaklaşımı gerektirmektedir. İyi bir eğitim aldıktan sonra tekrar ülkesine dönme gerçeği ve muhtemelen bu eğitimin sağlayacağı avantajlardan yararlanma olasılığı bu öğrencilerin iyimser yaklaşımları üzerinde etkili olabilir. Bu çalışmada kişisel ve sosyal değişkenler incelemeye tabi tutulmadığı için ortaya çıkan iyimser yaklaşımın kaynakları hakkında açıklama yapmak sınırlılık arz etmektedir. Bu durumun zıttı olarak çaresiz yaklaşım boyutunda yabancı uyruklu öğrencilerin aldıkları yüksek puanlar olumsuz durumlarına vurgu yapmaktadır. Öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından uzak kalmaları (Kıroğlu vd., 2010) ya da dil konusundaki yetersizlikleri (Musaoğlu, 2016) çaresizlik eğilimleri üzerinde etkili olabilir. Bu tablo boyun eğici başa çıkma konusunda da benzerdir ve bu öğrencilerinin puanları bu boyutta da daha yüksektir.

Çalışmanın temel amaçları arasında yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk vatandaşı öğrencilerin problem çözme becerileri arasındaki farklılıkları incelemek yer almaktaydı. Bu çalışmada kullanılan ölçek aracılığıyla Türk üniversite öğrencilerinden toplanan veriler Türk öğrenci grubunun sırasıyla; aceleci yaklaşım, düşünen yaklaşım, kaçınan yaklaşım, değerlendirici yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım alanlarından yüksek puan aldıklarını göstermiştir. Bu durumda aceleci yaklaşımın bir problem çözme stratejisi olarak ön plana çıktığı görülmektedir (Oğuztürk, Akça ve Şahin, 2011). Türk vatandaşı ve yabancı uyruklu öğrencilerin problem çözme becerileri arasındaki farklılıklar, öğrencilerin kültürel ve kişisel özellikleri ile bağlantılı olabilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin kaçınan ve aceleci yaklaşım puanları daha

yüksek bulunmuştur. Bunlar işlevsel olmayan problem çözme becerileri olarak değerlendirilebilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarını çözmek için ailelerinden ya da kendi ülkelerinden gelen kişilerden yardım almaya yönelmesi de (Musaoğlu, 2016) bunun bir kanıtı olabilir. Diğer taraftan Türk uyruklu öğrencilerin daha çok değerlendirici problem çözme tarzını kullanması, problem çözme konusunda farklı kaynaklardan yararlanması ve bunun da belli bir süreyi kapsamı anlamına gelebilir.

Araştırmada vatandaşı olunan ülkelerin bulunduğu coğrafya dikkate alınarak yardım arama, başa çıkma ve problem çözme becerileri konusundaki farklılıklar da incelenmiştir. Burada bir sınıflama yapılsa da öğrencilerin benzer kültürel özelliklere sahip oldukları göz ardı edilmemelidir. Avrupa’dan gelenlerin neredeyse tamamı Türk kökenli öğrencilerdir. Dolayısıyla somut bir Avrupalı kültüründen söz etmek mümkün değildir. Belli gruplar oluşturulsa da bunların daha çok Asyalı ya da diğer bir ifadeyle doğulu kültürü taşıdıkları açıktır. Bu durumu belirgin şekilde yardım arama tutumlarında görmekteyiz. Genel olarak kolektivist başa çıkma tutumlarının ön plana çıktığı doğu toplumlarında öğrenciler profesyonel yardım yerine, aile ve yakınlarından yardım almaya yönelirler (Chen ve Mak, 2008). Başa çıkma konusunda yapılan ilk araştırmalarda (Carver, Scheier ve Weintraub, 1989) kültürel farklılıklar göz ardı edilmekte idi. Ancak son yıllarda yapılan bazı araştırmalarda bu durum dikkate alınmakta ve başa çıkmanın daha çok batılı kültürle ilişkilendirilen problem çözme ve kişisel irade kullanma durumuyla ilişkili kabulü eleştiri konusu yapılmaktadır (Bjorck, Cuthbertson, Thurman ve Lee, 2001). Bireyciliğin egemen olduğu batı kültüründe çevre, ihtiyaç ve isteklerin yönetilmesi bireyin kontrolindedir (Lam ve Zane, 2004). Doğu kültüründe ise gruba bağlılıkla kendini gösteren kolektif bir yapı gözlenmektedir (Morling ve Fiske, 1999). Kolektivist kültürün hâkim olduğu toplumsal yapılar da sabretme, anlayış ve hoşgörü temel birer değer olarak ön plana çıkar. Bu bağlamda problemlerle başa çıkma sürecinde kişisel çatışmalardan kaçınmak veya bunları azaltmak uygun bir yönelim olarak görülür. Kolektivist başa çıkma becerilerinin yaygın olduğu doğu toplumlarında grubun uyumu, bireysel isteklerden daha önemli görüldüğü için, kişinin kendini kontrol etmesi ya da denetleyebilmesi takdir edilen bir davranış olur (Ben-Ari ve Lavee, 2004)

Böyle bir durumda tartışma yapmayı sınırlandıran başka bir neden de özellikle Türk kökenli öğrencilerin dağılımıdır. Türk kökenli öğrenciler farklı oranlarda da olsa Avrupa, Arap coğrafyası, Orta Asya ve Türk Cumhuriyetlerinde ikamet etmektedirler. Bu nedenle ortaya çıkan sonuçları sadece bir coğrafyaya ya da kültürel yapıya bağlamak güçleşmektedir.

Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan ilk araştırmalardan biri olmasına karşılık bu çalışma belli sınırlılıklara sahiptir. Araştırmada uyruk dikkate alınmış ancak etnik köken inceleme konusu edilmemiştir. Oysa farklı uyruklara sahip olup aynı etnik kökene sahip olanların ortak özellikleri araştırma sonuçları üzerinde etkili olabilir ve bu durum sonuçların tartışılmasını sınırlandırabilir. YÖS sınavını kazananlar tercih yoluyla belli üniversitelere yerleşmektedir. Bu durum öğrenci grubunu daha heterojen hale getirebilir. Bu çalışmanın verilerinin sadece bir üniversiteden toplanması sonuçların genellenabilirliği açısından bir sınırlılıktır. Yardım arama, başa çıkma ve problem çözme, yaş, sınıf ve cinsiyet gibi değişkenlerle de ilişkili olabilir. Bunların analize dâhil edilmemesi diğer bir sınırlılıktır. Bu sınırlılıklar dikkate alınarak temsil edicilik düzeyi yüksek gruplar üzerinde daha karmaşık araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Aliyev, R., & Ögülmüş, S. (2015). Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algısının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 4(12), 49–71.
- Arlı, E. (2013). Barınma yerinin üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişim ve akademik başarı üzerindeki etkilerinin odak grup görüşmesi ile incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 173–178.
- Arsıntaş, H., Dereboy, İ. F., Aştı, N., & Çaylan, P. (2011). Yetişkinlerde profesyonel psikolojik yardım arama tutumu ve bunu etkileyen faktörler. *Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 12(1), 17–23.
- Balcı-Çelik, S. (2008). Orta Asya Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler ile Türkiye Cumhuriyeti öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin karşılaştırılması. *Abi Evran Üniversitesi Karşebir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 125–132.
- Barker, C., Pistrang, N., Shapiro, D. A., & Shaw, I. (1990). Coping and help-seeking in the UK adult population. *British Journal of Clinical Psychology*, 29(3), 271–285.
- Barksdale, C. L., & Molock, S. D. (2009). Perceived norms and mental health help seeking among African American college students. *The Journal of Behavioral Health Services and Research*, 36(3), 285–299.
- Bektaş, D. Y. (2008). Counselling international students in Turkish universities: Current status and recommendations. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 30(4), 268–278.
- Ben-Ari, A., & Lavee, Y. (2004). Cultural orientation, ethnic affiliation, and negative daily occurrences: a multidimensional cross-cultural analysis. *American Journal of Orthopsychiatry*, 74(2), 102–111.
- Bjorck, J. P., Cuthbertson, W., Thurman, J. W., & Lee, Y. S. (2001). Ethnicity, coping, and distress among Korean Americans, Filipino Americans, and Caucasian Americans. *The Journal of Social Psychology*, 141(4), 421–442.
- Bilgili, H. (2016). *İnönü Üniversitesinde yabancı öğrenci olmak: Etnografik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), 267–283.
- Chen, S. X., & Mak, W. W. (2008). Seeking professional help: Etiology beliefs about mental illness across cultures. *Journal of Counseling Psychology*, 55(4), 442–450.
- Çelikel, F. Ç., & Erkorkmaz, U. (2008). Factors related to depressive symptoms and hopelessness among university students. *Archives of Neuropsychiatry*, 45(4), 122–130.
- Ekinci, M., Şahin Altun, Ö., & Can, G. (2013). Hemşirelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 67–74.
- Erkan, S., Cihangir-Çankaya, Z., Terzi, Ş., & Özbay, Y. (2011). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 174–198.
- Erkan, S., Özbay, Y., Cihangir-Çankaya, Z., & Terzi, Ş. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve psikolojik yardım arama gönüllükleri. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 97–107.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Ghanbary, R. (2017). *Hacettepe Üniversitesinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin profili, ihtiyaçları ve sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Heppner, P. P., & Petersen, C. H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 29(1), 66–75.
- Kapıkıran-Acun, N., & Kapıkıran Ş., (2013). Psikolojik yardım aramada kendini damgalama ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 131–141.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26–39.
- Kızıldağ, S., Zorbaz, S. D., Gençtarım, D., & Arıcı, F. (2012). Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin psikolojik danışma yardımı almaya ve bu yardımın sunulduğu birimlere ilişkin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 185–196.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh, R., & Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 37–50.
- Kuo, B. H. C., Kwantes, C. T., Towson, S., & Nanson, K. M. (2006). Social beliefs as determinants of attitudes toward seeking professional psychological help among ethnically diverse university students. *Canadian Journal of Counselling*, 40(4), 224–241.
- Lam, A. G., & Zane, N. W. (2004). Ethnic differences in coping with interpersonal stressors: A test of self-construals as cultural mediators. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35(4), 446–459.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. New York: Springer.
- Li, W., Dorstyn, D. S., & Denson, L. A. (2014). Psychosocial correlates of college students' help-seeking intention: A meta-analysis. *Professional Psychology: Research and Practice*, 45(3), 163–170.
- Morgan, T., Ness, D., & Robinson, M. (2003). Students' help-seeking behaviours by gender, racial background, and student status. *Canadian Journal of Counselling*, 37(2), 151–166.
- Morling, B., & Fiske, S. T. (1999). Defining and measuring harmony control. *Journal of Research in Personality*, 33(4), 379–414.

- Musaoğlu, B. N. (2016). Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin entegrasyon süreci. *Türk Dünyası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 12–14.
- Nebizade, K. (2004). *Türkiye’de yükseköğrenim gören Orta Asyalı öğrencilerle Türk öğrencilerinin stresle başa çıkma tutumları ile yardım arama davranışlarının incelenmesi: KTÜ örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Oğuztürk, Ö., Akça, F. & Şahin, G. (2011). Üniversite öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler üzerinden incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 14, 173–184.
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B., & Şirin, A. (2002). Türkiye’de öğrenim gören Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 477–499.
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özkan, G., & Güvendir, M. A. (2015). Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174–190.
- Özpınar, İ., Aydoğan Yenmez, A., & Mandacı Şahin, S. (2017). Türk soylu yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve çözüm önerileri, *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 662–679.
- Öztürk, M. (2017). Uluslararası öğrenenlerin akademik gereksinimleri ve uzaktan eğitim. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 140–163.
- Özyürek, R. (2009). Türk devlet ve topluluklarından Türkiye üniversitelerine gelen Türk soylu yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenimlerinde karşılaştıkları sorunlar. *Turkish Studies*, 4(3), 1819–1862.
- Paksoy, H. M., Paksoy, S., & Özçalıcı, M. (2012). Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal sorunları: GAP bölgesi üniversiteleri. *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 85–94.
- Radmard, S. (2017). Türk Üniversitelerindeki uluslararası öğrencilerin yükseköğretim taleplerini etkileyen etkenlerin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 67–77.
- Seyfi, F., Poudel, K. C., Yasuoka, J., Otsuka, K., & Jimba, M. (2013). Intention to seek professional psychological help among college students in Turkey: Influence of help-seeking attitudes. *BMC Research Notes*, 6(1), 519–535.
- Sungur, M. A., Şahin, M., Can, G., Şahin, M. F., Duman, K., Pektaş, B.,... Onuk, H. (2016). Düzce Üniversitesinde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumları ve sosyal uyumlarını etkileyen faktörler. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 101–109.
- Şahin, M., & Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(204), 88–113.
- Şahin N., & Durak A. (1995) Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56–73.
- Şahin, N., Şahin, N. H., & Heppner, P. P. (1993). Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 17(4), 379–396.
- Şeker, D., & Akman, E. (2015). Farklı ülkelerden üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma ve yaşam doyumları üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 106–119.
- Taşkaya, M. S. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının üniversitelerde verilmekte olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Mersin Üniversitesi Örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 40–49.
- Topkaya, N., & Meydan, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin problem yaşadıkları alanlar, yardım kaynakları ve psikolojik yardım alma niyetleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25–37.
- Traş, Z., & Güngör, H. C. (2011). Avrupa ülkelerinden gelen Türk asıllı üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve sosyal bağlılıkları üzerine nitel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 261–271.
- Türküm, A. S. (1997). Psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *IV. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 1–3 Eylül 1997, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yakunina, E. S., & Weigold, I. K. (2011). Asian international students’ intentions to seek counseling: Integrating cognitive and cultural predictors. *Asian American Journal of Psychology*, 2(3), 219–224.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2020). *2018–2019 öğretim yılı öğrenci istatistikleri*. 16 Mart 2020 tarihinde <<https://istatistik.yok.gov.tr/>> adresinden erişildi.

Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır. / This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.